

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เนื่องด้วยกระแสแห่งโลกาภิวัตร์และนโยบายเปิดประเทศของไทยทำให้ประเทศไทยถูกดึงเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจการเมืองโลก อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุกๆ ด้านและนับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแม้จะก่อให้เกิดผลดีกับประเทศหลายประการ โดยเฉพาะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ขณะเดียวกันได้ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ระบบสาธารณสุขโลก สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและเป็นพิษ เป็นต้น (ชะลอ วณฤติ, 2542 : 12)

การแก้ปัญหาดังกล่าวเป็นภารกิจที่รัฐบาลกลางต้องเร่งเข้าไปแก้ไขแต่ด้วยรัฐบาลกลางไม่อาจเข้าไปดำเนินการเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโดยลักษณะเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งท้องถิ่นจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความเป็นอยู่ประจำวันของประชาชน เมื่อท้องถิ่นดำเนินการจะมีผลดีมากกว่าให้รัฐบาลกลางดำเนินการเอง ฉะนั้นรัฐบาลจึงได้กระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ดังนั้น หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบในระดับต่างๆ จึงต้องเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง เพื่อที่จะสามารถจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสภาพมลภาวะที่เป็นพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชะลอ วณฤติ, 2542 : 12)

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่มีบทบาทสำคัญต่อการให้บริการและดูแลประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ การให้บริการสาธารณสุข และระบบสาธารณสุขโลก เช่น การซ่อมแซมบำรุงรักษา ถนน ไฟฟ้า และดูแลคุณภาพชีวิต ของประชาชนในท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง และได้พัฒนาขยายจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ด้วยเหตุดังกล่าวจึงก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมา คือ ปัญหาชุมชนแออัดมีการใช้สถานที่สาธารณะเป็นที่อยู่ชั่วคราว จึงก่อให้เกิดปัญหาด้านที่อยู่อาศัยที่

ผิดหลักสุขภาพีบาลเกิดแหล่งเสื่อมโทรม เกิดปัญหาด้านมลพิษ ก่อให้เกิดความสกปรก ความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และ เป็นเหตุให้เกิดปัญหา สิ่งเสพติด แลอาชญากรรมตามมา ดังนั้นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นย่อมเป็นภาระหน้าที่ ที่สำคัญขององค์กรส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้าไปทำหน้าที่ดูแล ควบคุม และแก้ไขปัญหาเหล่านี้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539 : 9)

ด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับรากหญ้าที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนอำนาจหน้าที่ และภารกิจต่างๆ ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้น สิ่งสำคัญที่สุดก็คือการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ตอบสนองความต้องการ และแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆนั้น ย่อมมีความสำคัญมาก เพราะในขั้นตอนของการพัฒนาจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหา แนวทางในการแก้ไขปัญหา ที่จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการขับเคลื่อนการบริหาร การพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่น มีการพัฒนา เจริญก้าวหน้า ประชาชนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะเกิดขึ้น ได้ในขั้นตอนของการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบและปัจจัยในหลายๆ ด้านมาเป็นตัวกำหนดเพื่อให้ได้มาซึ่งการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด การพัฒนาในระดับท้องถิ่นในปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นมีความตื่นตัวในด้านของการมีส่วนร่วมที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการบริหาร การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบกับการดำรงชีวิตของประชาชนในระดับท้องถิ่นดังนั้นประชาชนในท้องถิ่นจึงได้ให้ความสนใจในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตน เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากร เข้ามาควบคุมการบริหารงานขององค์กรในระดับท้องถิ่นมากขึ้น (อรทัย ก๊กผล, 2551 : 40)

องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนตำบลสานตม อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย เป็นองค์การในระดับท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ และมีภารกิจหลัก คือ การบริหาร การพัฒนาท้องถิ่น เพื่อดูแล และบริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกสบาย ในด้านปัจจัยพื้นฐาน และส่งผลไปถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตมนั้น ได้ยึดหลักการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหาของ ท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้ การพัฒนาต้องมีความสอดคล้อง กับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ของจังหวัด และกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาตาม อำนาจหน้าที่ ยึดหลักกฎหมาย และพัฒนาภายใต้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ให้ความสำคัญและเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกด้าน และทุกขั้นตอนของการพัฒนา ในภารกิจหลักของการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตมนั้น จะประกอบไปด้วย ด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ โครงสร้าง

พื้นฐานและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการพัฒนา คน สังคม คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงและส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้านการพัฒนาการเมือง การบริหารจัดการที่ดีและการให้บริการสาธารณะสถานศก ด้านการพัฒนาการพัฒนาด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวและการกีฬา ด้านการพัฒนาการพัฒนาการศึกษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการพัฒนาการพัฒนาป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจ อาชีพและรายได้ (องค์การบริหารส่วนตำบล สานตม. 2553 : 2-3)

แม้ว่าการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตมที่ผ่านมา ผู้บริหารท้องถิ่นได้เห็นและตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ได้เปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนามากขึ้น ไม่ว่าจะป็นขั้นการกำหนดนโยบาย การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นของตน การวางแผนในการพัฒนา รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจต่างๆในการบริหาร แต่ทั้งนี้จากผลการสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนต่างๆของการพัฒนาท้องถิ่นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่าการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตม ยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับ การพัฒนาท้องถิ่นมาโดยตลอด เป็นต้นว่ามีประชาชนเพียงบางส่วนที่สนใจใน กิจกรรมและการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล และบางส่วนไม่มีส่วนร่วม และเมื่อมีการปฏิบัติในขั้นการดำเนินการพัฒนา หรือ การพัฒนาดำเนินการเรียบร้อยแล้ว จึงทำให้เกิดปัญหาตามมาจากประชาชนในท้องถิ่น เช่น การต่อต้าน การร้องเรียน เกิดข้อพิพาท ระหว่างประชาชนในท้องถิ่น และ ระหว่างประชาชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานรัฐอื่นในท้องถิ่น (สุกฤษฎ์ ไชยสิทธิ์. 2552 : 105)

ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เพราะการมีส่วนร่วมจะสามารถแก้ไขปัญหา ในการพัฒนา และสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ ตรงจุด และเหมาะสม หากการดำเนินงานการพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปตามกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว จะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นประสบผลสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เสนอผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกประชาชนตามเพศ อาชีพ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ ที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

สมมติฐานการศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนที่มี เพศ อาชีพ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสานตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลยแตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1. ด้านขอบเขตด้านเนื้อหา
การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลสานตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ได้ศึกษาและพัฒนาจากรูปแบบและขั้นตอนในการมีส่วนร่วม 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการพัฒนา การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และการมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา (ทวิวงศ์ ศรีบุรี. 2541 : 36-37)

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 2.1 ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสานตม อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย จำนวน 2,778 คน (สำนักบริหารงานทะเบียน กรมการปกครอง ณ วันที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสาตาม อำเภอกูเรื่อ จังหวัดเลย โดยวิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรตามสูตรของยามานะ (Yamane, 1973 : 727) จำนวน 350 คน

3. ด้านตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

3.1.1 เพศ

3.1.2 อาชีพ

3.1.3 หมู่บ้านที่อาศัยอยู่

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตำบลสาตาม อำเภอกูเรื่อ จังหวัดเลย 5 ด้าน (ทวิวงศ์ ศรีบุรี, 2541 : 36-37)

3.2.1 ด้านการริเริ่มการพัฒนา

3.2.2 ด้านการวางแผนการพัฒนา

3.2.3 ด้านการดำเนินการพัฒนา

3.2.4 ด้านการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

3.2.5 ด้านการประเมินผลการพัฒนา

4. ด้านพื้นที่การศึกษา

องค์การบริหารส่วนตำบลสาตาม อำเภอกูเรื่อ จังหวัดเลย

5. ด้านระยะเวลาในการศึกษา

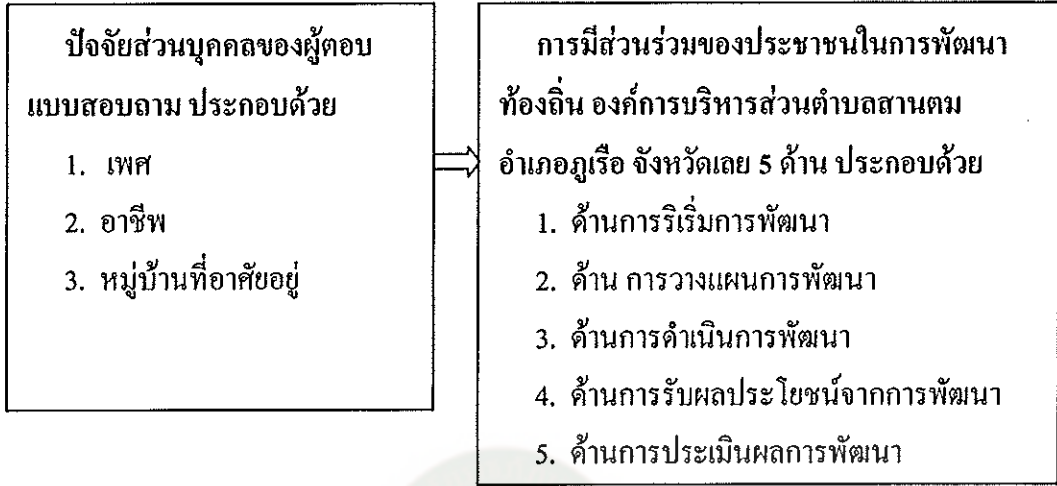
1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ถึง 15 ธันวาคม พ.ศ. 2554

กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลสาตาม อำเภอกูเรื่อ จังหวัดเลย ครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยอ้างอิงลักษณะรูปแบบและขั้นตอนในการมีส่วนร่วมของประชาชน เขียนเป็นแผนภูมิกรอบแนวความคิด ดังนี้ (ทวิวงศ์ ศรีบุรี, 2541 : 36-37)

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานหรือกิจกรรมการพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญ และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง องค์การบริหารส่วนตำบลสวนตม อำเภอรือ จังหวัดเลย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น คือ กระบวนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญ และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยพื้นฐานแล้วการมีส่วนร่วม หมายถึง การปลดปล่อยประชาชนให้หลุดพ้นจากการเป็นเพียงผู้รับผลจากการพัฒนา และให้กลายเป็นผู้กระทำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มี 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มการพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา หาสาเหตุของปัญหา เข้ามาตัดสินใจกำหนดปัญหา การกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญ เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
2. ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมในท้องถิ่นเพื่อการวางแผน เพื่อการวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดนโยบาย

กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการการพัฒนา กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจน กำหนดทรัพยากรที่จะใช้ในการพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมเป็น สมาชิกหรือกรรมการของชมรม การติดต่อประสานงานและการขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรทั้ง ใน และนอกชุมชน การเข้าร่วมในการบริหารกิจกรรมต่างๆของชุมชน สนับสนุนทรัพยากรเพื่อ ส่วนรวม เช่น การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนา การใช้แรงงานในการพัฒนาในกิจกรรม ต่างๆ ของท้องถิ่น

4. การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมี ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาตามนโยบายที่กำหนด ผลประโยชน์ที่ได้รับตรงตาม ความต้องการ ประชาชนมีภาพชีวิตที่ดี สามารถลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว ประชาชน สามารถหรือ ยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ และปัญหาของท้องถิ่นได้รับการ แก้ไขในเชิงรูปธรรมและนามธรรมต่อสังคมหรือต่อบุคคล

5. การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชน เข้าร่วม ติดตามและประเมินผลเป็นระยะว่าการพัฒนา การดำเนินงาน/กิจกรรมใน โครงการ/แผนงานด้าน การพัฒนาท้องถิ่นนั้นเป็นไปตามแผนพัฒนา สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด เป็นไปตามนโยบายที่ กำหนดไว้หรือไม่ ตลอดจนประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณที่ใช้ใน การดำเนินการพัฒนา และประชาชนสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์การพัฒนา ท้องถิ่นได้

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปในเขตองค์การ บริหารส่วนตำบลสามัคคี อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งตาม

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 ในที่นี้หมายถึง องค์การ บริหารส่วนตำบลสามัคคี อำเภอกูเรือ จังหวัดเลย

ประโยชน์การศึกษา

ข้อสนเทศที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลสามัคคี และจะเป็นข้อมูลที่เสนอต่อนายก องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อที่จะนำไปปรับปรุงแนวทางในการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป